

III этап XXVII Рэспубліканскай алімпіяды школьнікаў
па беларускай мове і літаратуры

Комплексная работа па беларускай мове і літаратуры

ДАВЕДКІ

Заданні	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Усяго
Балы	4	5	3	3	6	5	5	9	2	4	51

11 клас

Варыянт 1

Заданне 1

КАМЕНТАРЫЙ:

Аўтар такога варыянта алфавіта лічыць, што традыцыйная паслядоўнасць графічных знакаў не адпавядае асаблівасцям гукавай сістэме беларускай мовы. Найбольш характэрнымі з іх з'яўляюцца аканне (пераход ненаціскных *о/э*), яканне (пераход *е ў* першым складзе перад націскам *у я*), што на графічным узроўні мае дакладныя літарна-гукавыя суадносіны. Пры традыцыйным размяшчэнні «словы з этымалагічным *о ў* корані, але з розным націскам, стаяць у слоўніку ў межах той самай літары далёка адно ад аднаго». Таму такі пачатак алфавіта («абэцэды») павінен замацаваць спецыфічныя рысы фанетычнай сістэмы беларускай мовы на графічным узроўні і зрабіць алфавіт максімальна празрыстым.

Заданне 2

Словы: <i>вестка, дзіця, кроплі, лекі, пакупнік, пасажыр, песня, словы, сродкі, угаворы.</i>	
<i>заспакаяльны</i>	<i>кроплі, сродкі, лекі</i>
<i>заспакоены</i>	<i>дзіця, пакупнік, пасажыр</i>
<i>заспакойлівы</i>	<i>угаворы, словы, песня, вестка</i>

Заданне 3

Тэрмін 20-х гадоў XX ст.	Сучасны адпаведнік тэрміна
А. зельнік	1. <i>гібрыд</i>
Б. мяшанец	2. <i>паразіт</i>
В. прысваенне	3. <i>гербарый</i>
Г. чужаед	4. <i>інтэрмедыя, інтэрлюдыя</i>
Д. паміждзея	5. <i>гармонія</i>
Е. суладжванне	6. <i>асіміляцыя</i>
Правільны адказ: А3 Б1 В6 Г2 Д4 Е5	

Заданне 4

1) *Адным мірам мазаны:* 'тое самае, аднолькавыя, адзін аднаго варты'. У складзе ФА – царкоўнае слова *МІРА* 'духмяны алей для хрысціянскага абраду мірапамазання';

2) *вомегам вылазіць:* 'не прайсці бяследна'. *Воменг* (балігалоў) – расліна, выціснутым ядам з якой можна атруціцца. Лісты выклікаюць хуткае атручванне. Спачатку ўзнікла свабоднае словазлучэнне *воменг вылазіць*, а потым пераасэнсаванне пад уплывам ФА *бокам вылазіць*;

3) *дарогу перабягаць*: ‘перашкаджаць камусьці, апярэджваць у чым-н.’ У аснове ляжаць даўнія вераванні: калі кот, заяц, ліса або чалавек “з дрэнным вокам” перабягалі дарогу, то не пашанцуе.

Заданне 5

Сказ	Тып сказа	Роля слова <i>калі</i>
1. У той дзень, <i>калі</i> яны сустрэліся, зацвіла чаромха.	Складаназалежны з даданай азначальнай.	Злучальнае слова
2. Я не ведаю, <i>калі</i> скончыцца гэты дождж.	Складаназалежны з даданай дапаўняльнай.	Злучальнае слова.
3. Яму было вядома, <i>калі</i> прывяжуць новыя падручнікі	Складаназалежны з даданай дзейнікавай.	Злучальнае слова.
4. <i>Калі</i> падрыхтуешся, здасі экзамен на выдатна.	Складаназалежны з даданай акалічнаснай умовы.	Злучнік.

Заданне 6

- 1) – *Ці падрыхтаваў ты рэферат на беларускай мове?*
– *Так!* (Выражэнне сцвярджэння, згоды)
- 2) – *Што новага чуваць?*
– *Ды, так...* (Выражэнне агульнага значэння неакрэсленасці, незавершанасці думкі)
- 3) – *Так... І што зараз з гэтым рабіць?! ...* (Выражэнне агульнага значэння роздуму, меркавання)
- 4) – *Так, гэта адбылося: я пераможца!* (Выражэнне агульнага значэння радасці, задавальнення)
- 5) – *Так! Хто казаў, што я не стану прызёрам алімпіяды?* (Здзіўленне, абурэнне, нязгода)

Заданне 7

КАМЕНТАРЫЙ:

Афіцыйна-справавому стылю, з характэрнымі толькі для яго лексічнымі, марфалагічнымі, сінтаксічнымі і іншымі асаблівасцямі, адпавядаюць жанры, у якіх у большай ці меншай ступені адлюстраваны адносна ўстойлівае, адсутнасць эмацыянальнасці, сцісласць, кампактнасць выкладу, клішыраванасць, дакладнасць, стандартызаванасць, ці так званы фармальны кансерватызм.

А гэтым патрабаванням адпавядаюць наступныя жанры: *канвенцыя, заява, мемарандум, статут, закон, акт, ультыматум, справаздача, нота, тлумачальная запіска.*

Заданне 8

ПРАВІЛЬНЫЯ АДКАЗЫ:

Максім Багдановіч / “Санет” (“Паміж пяскоў Егіпецкай зямлі...”) / радок з твора Канстанцін (Міхайлавіч) Міцкевіч / “Новая зямля” / паэма Янка Купала / “Раскіданае гняздо” / сацыяльна-філасофская драма (не прымаюцца адказы гістарычная драма, сацыяльна-пабытовая драма, звычайная драма).

Заданне 9

ПРАВІЛЬНЫ АДКАЗ: “Будзем сеяць, беларусы!”

АБГРУНТАВАННЕ: твор лірычнага роду літаратуры (верш). Астатнія творы належаць да эпасу або ліра-эпасу.

Заданне 10

ПРАВІЛЬНЫЯ АДКАЗЫ:

- цяжкага, нетраў, будучыняй, незгасальным, Цымбалам;
- “Родная мова”;
- Максім Танк – Яўген (Іванавіч) Скурко;
- 1943 (у часы Вялікай Айчыннай вайны).